

Berömda spöbyggare

Hiram Leonard. Flugspöts Stradivarius

Av T. Donald Overfield

□ □ Hiram Lewis Leonard föddes den 23 januari 1831 i staden Sebec, Piscataquis County, i staten Maine, U.S.A. Under sin uppväxttid utvecklade han två huvudin-
tressen, dels en kärlek för mekaniska saker som det fordrades skicklighet och noggrannhet att göra, och dels ett passionerat intresse för landsbygden och dess vilda liv. Båge dessa intressen samordnades när han 1851 flyttade till Bangor i Maine County för att arbeta som konservator och vapensmed. Han blev också yrkesjägare och guide.

Hans intresse för sportfiske tycks ha legat slumrande under några år och det dröjde ända till 1871 innan han byggde sitt första spö. Han hade inte för avsikt att göra spöbyggandet till sitt levebröd, men en vän som såg hans hantverk föreslog att han skulle sända det till Bradford & Anthony i Boston, en välkänd sporthandel. Där blev man också mycket imponerade över kvaliteten i hans spö av lancewood och ask. Man sålde emellertid splitcanespön gjorda av fyra sektioner och ett sådant spö visade man för Leonard. Kunde han göra ett sådant spö? Efter att ha granskat det en stund sa han att han skulle kunna göra ett ännu

Hiram Leonards patenterade vattentäta spöholk från 1875.

T. Donald Overfield 1974

Leonardspö från 1880. Handtaget lindat med rottingstrimlor. Rullfäste av nickelsilver.

bättre spö. Det var så Leonard började som spöstillverkare.

Leonards mekaniska kunskande gjorde att han började fundera över om inte det här fyrkantiga spöt kunde förbättras genom att man ersatte de fyra bambusektionerna med sex sektioner. En princip som i dag är erkänd av de allra flesta som den bästa formen.

Först

Det har forskats mycket i frågan om Leonard var den förste att göra ett spö av sex ribbor. Dr James Henshall (1844–1925) ansåg att ett sådant spö hade gjorts av Charles Murphy i Newark, New Jersey, år 1862. Andra ansåg att Samuel Phillippe, en fiolbyggare i Easton, Pennsylvania, hade gjort ett spö i sex sektioner omkring år 1848. Det förefaller också som om Charles Orvis hade experimenterat med ett sådant spö vid samma tid som Hiram Leonard. En sak är dock säker; Leonard var den förste att tillverka sådana spön i kvantitet för avsalu.

Leonard började spöstillverkningen i två rum vid Main Street, Bangor. Under det första året arbetade han ensam. Då tillverkningen ökade blev han tvungen att flytta till större lokaler och under de följande tre åren tog han in fler hantverkare, och lärde tålmodigt upp dem till sin egen höga standard. Efterfrågan på hans spön ökade och han måste återigen flytta till större utrymme. Denna gång till Hammond Street där han sysselsatte tolv personer.

Gyllene eran

Han sålde inte längre sina spön genom Bradford & Anthony. Efter att ha provat flera andra återförsäljare stannade han slutligen för den berömda firman William Mills & Sons i New York. Det var nu den

gyllene eran började för Leonard-spöna. Mills övertalade honom 1881 att flytta sin lilla fabrik från Bangor till Central Valley, New York, Leonard-spönas nuvarande hemstad.

Listan på män som arbetade för Leonard under denna tid är en uppräknig av berömda spöstillverkare; Edward Payne, William Edwards, Lomas Hawes och Fred Thomas. Alla förutbestämde att själva bli stora namn inom sitt område.

Leonard tog ut flera patent under sin karriär, däribland ett 1875 för en vattentät hylsa som hindrade fukt att tränga in i honholken och angripa spöt. Han framställde också år 1878 en spöholk med flänsar. Den var en imponerande konstruktion med en skarv på ungefär en halv tum, på ytterdelen avpassad till spöt för att tillåta en viss flexibilitet vid kastet.

Sådana hylsor används fortfarande. Hylsorna var gjorda av finaste nickel-silver och de olika komponenterna löddes för hand.

60 procent spill

Vad var det då som gjorde Leonard-spö till det mest värderade redskapet på den tiden — och för den delen även i dag, eftersom spön av likadan kvalitet fortfarande tillverkas i verkstäderna i Central Valley. Svaret kan endast bli; en fanatisk uppmärksamhet på detaljer, förenad med en dimensionering som ger en perfekt aktion. Ett faktum är att 60% av den förstaklass bambu som inköps till verkstaden i dag förkastas på grund av otillräcklig hårdhet, täthet eller färg. Fullt användbart material för många andra flugspön, men inte för ett Leonard flugspö. I början av spöstillverkningen användes huvudsakligen Calcutta bambu importerad från Indien. Den bästa bambun,

Tonkin, importerades sedan 1910 från Kina.

Varje medlem i det gamla Leonard teamet måste vara en god all-round hantverkare, inte en specialist på en särskild fas i spöstillverkningen. En man, Lomas Hawes, visade sig emellertid vara en förträfflig konstruktör och ingenjör. Han uppfann en skärmaskin som skar de 60 graders vinklar och exakta tapering som erfordras för spöts sex sektioner med en tolerans på 0,0254 mm. Så vitt jag vet används denna maskin fortfarande.

Distinkta handtag

Rullfästet på många amerikanska spön har alltid haft ett distinkt utseende. Payne-spön har rullfästen av svart valnöt. Orvis hade ljus valnöt medan Leonard använde högpolerad butterwood. Hiram's tidigare spön hade handtag byggda av tunna rottingribbor s k ratten, lindade över en formad trästomme. I dag har dock handtaget korkringar passade till spöt och sedan formade genom sandblästring.

Under slutet av 1800-talet insåg Leonard snabbt fördelarna med tävlingskast som en hjälp att förbättra flugspöt. Han var en av de första att utveckla korta spön vid en tid då många öringspön var gott och väl över 12 fot. Året 1902 förde samman G.E.M. Skues, en av Englands mest idérika sportfiskare och en amerikan bosatt i London, Nathan Duffee Coggeshall. Den senare visade Skues sitt Leonard-spö, ett 3-delat 10 fots tävlingsspö som vägde 6 1/2 ounces (184,27 g). Skues blev så imponerad över aktionen hos spöt att han köpte ett likadant 1903. Året efter ställde Skues upp i Crystal Place kasttävling. Trots sin skadade handled deltog han i precisionsgrenen

där han missade förstaplace-
ringen på det sista och längsta
kastet när en vidpust fångade
flugan just innan den föll ner
inom målområdet.

The W.B.R.

Bland åskådarna vid det tillfäl-
let var P.B.Mills och hans son
Eddie från New York, tillhör-
ande den berömda firma som
sålde Leonard's spön. Skues
tog med unge Eddie på en
fisketur på Itchen och blev
fascinerad av det senaste Leo-
nard-spöt som användes effek-
tivt av Mills. Det var 9 fot långt
och vägde endast 5 ounces
(141,75 g). Skues ansåg att det
var det finaste kastinstrument
han någonsin haft i sin hand.
När en av advokaten Skues
klienter önskade ge honom en
present, kom Skues ihåg den
utmärkta aktionen på spöt han
hade sett den dagen på Itchen
och önskade sig ett sådant spö.
Det levererades så småningom
och blev det spö han refererade
till i många av sina böcker som
"The W.B.R." The Worlds
Best Rod. Från den dagen tills
gamle Skues slutligen gav upp
öringsfisket år 1945 använde
han inget annat spö. I ett brev
daterat 21 juli 1941 skrev
Skues; "Jag skulle inte ta
£50,00 för spöt". £50.00 var ett
mycket högt pris då och det
visar hur högt mästaren i
engelskt flugfiske värderade
sitt spö.

Efter Skues död kom detta
mest berömda Leonard-spö till
hans bror C.A.M. Skues. Av
honom köptes det av Carl Otto
von Kienbusch, i New York,
den välkände fiskande bibliofi-
len. Så kom alltså detta
"Worlds Best Rod" efter alla
dessa år tillbaka till samma
trakt där det ursprungligen
tillverkats.

Större sortiment

Alltfort lever Leonard-spönas

magi. Kvaliten på dagens spön
är jämförbar med spöna på
"gamle" Leonards tid, fast
sortimentet är mycket större.
En uppfattning om urvalet får
man om man vet att det mellan
6 och 9 fot finns inte mindre än
tjugosex olika modeller.

Det är tvivelaktigt om många
sportfiskare idag fiskar med
Leonard-spö i något annat land
utom Förenta Staterna. Pri-
serna är så höga att vi inte har
råd med dem. De som använ-

der ett så utsökt instrument
värderar det som de skulle
värdera en Stradivarius, ty det
står i en klass utan like.

Hiram Lewis Leonard dog i
sitt hem i Central Valley, New
York, den 30 januari 1907,
sjuttiosex år gammal. Den
gamle mannen kan vila nöjd i
sin grav. Kvaliten på de spön
som bär hans namn är lika fin
som någonsin. Sant är att han
var en jätte bland spö tillverka-
re. ■